

ЛЕОНИД ПАНАСЕНКО

ИЗПИТАНИЕ ЧРЕЗ ОГЪН

Превод от руски: Александър Кючуков, 1982

chitanka.info

... Тревата тук е учудващо мека. Копринена, нежна. Зелената ѝ тъкан е бродирана от ситна мозайка малки цветчета. Ухаещи като билките на далечната Земя.

Лягам по гръб. Така виждам отлично и близките хълмове, и горичката ниски дървета, и дори остатъците от Скалистата стена на хоризонта — стари каменни чудовища, билото на гигант, съборен преди повече от хиляда години. А над всичко това се издигат две кули. По-малката е нашият звездолет, а другата, която подпира небето, е Кристалното чудо. Това е великолепна правилна кула — олицетворение на тайната и на нашата безпомощност. В сияещите ѝ стени се отразяват стотици пъти образът на тукашното червено светило, случайните облаци, палатките на нашия лагер и веселото суетене на „лалугерите“. С една дума, всичко. Няма го само секретът на ключалката, с който би могъл да се отвори вратата на Кристалното чудо. Проклета кула! Нали тя ни накара най-напред да полуимеем от радост, след това ни хвърли в ледената вана на безнадеждността, а Капитана тласна към тази глупашка постъпка. И ето сега Капитана от вчера вечерта не е вече капитан, а редови член на екипажа. Аз пък от Поет се превърнах във временен Администратор, имам маса пълномощия — обикновени и извънредни — и не зная какво да правя с тях.

Ох, че са нахални тази „лалугери“, не ти дават спокойствие! Търчат из тревата и си подсвиркват. Свирят-свирят, а след това цъкат бързо с езичета. При тях това означава шега, насмешка, даже подигравка. Няма нужда от преводач — всичко е ясно и така.

И все пак аз напипвам на колана си кутийката на електронния преводач и го включвам.

- Хи-хи-хи. Какви са тромави и припрени.
- И грозни. Имат коса само над ушите. Дори е противно.
- Сигурно си сменят козината.
- Хи-хи-хи. Скоро ще изчезнат. Бъдете сигурни — те няма да ни повозят. Кълна се в сребристата си кожа.
- Скоро ще изчезнат. Много скоро. Духът на Ключалката прогони вчера вожда им и го наказа. Хи-хи-хи.
- Ама, че смешно беше. Как само бягаше.

— И подскачаše.
— Викаше и се търкаляше по земята.
— Той изплаши нашия ручей и за малко не потъна в него.
— Хи-хи-хи! Той не знаеше, че Духът на Ключалката не потъва във водата.
— Те няма да ни повозят. Скоро ще изчезнат... Жалко, че скоро. Имат много вкусна храна.
— Знам. Опитвах. Те я наричат бонбони.
— Хайде да си поискаме. От този, който лежи. Той има винаги.
— Ама, че смешно. Това е новият им вожд. Скоро ще изчезнат. И няма да ни повозят.
— Той е толкова грозен. Голо е и над ушите му. Хи-хи-хи.
Бързо шумолене по тревата. След миг до мене израстват три малки фигурки.
— Марш оттук, нахалници! — им виквам. Бързо шумолене — и отново е тихо. Само ручеят ромоли наблизо, а най-меката на света трева гъделичка ранната ми плешивина. Като че ли ме подканя: мисли, Поете, мисли.

ВЕЧЕРТА НА ПЕТИЯ ДЕН. КАПИТАНЪТ

Болката постепенно намалява. Физическата болка. Защото ме биха. Заради моето безразсъдство... Аз, разбира се, прекалих. Виновен съм. Избързах. Не се посъветвах с другарите... Биха ме правилно заради делото, но не ми става по-леко, като го разбирам... Опитвам се да чета, но буквите треперят пред очите ми, а думите се преплитат една с друга. Все още ме изгаря този студен огън, този проклет Дух на вратата или, както го наричат „лалугерите“ — Дух на Ключалката. ... Мъча се да чета, но събитията от последните пет дни, днешният ми номер, последвалите го разплата и позор не ми излизат от главата.

... Ние нямахме намерение да изследваме тази планетна система. Стара звезда — червено джудже, шест древни планети, доживяващи дните си. Обаче на една от тях изведнъж запулсира зелено огънче и ние моментално променихме курса на звездолета.

— Като че ли ни канят на гости? — повтаряше смяяният физик.
— Наистина, прилича на маяк — усмихна се Поетът.

Само след няколко часа бяхме на планетата и гледахме с учудване грамадната тристаметрова кула. Невъзможно, абсолютно

невъзможно е да се намерят думи, достойни за това зрелище! Кулата беше великолепна. В полираните ѝ стени се отразяваха и степта с няколкото хълмчета, и горичката малки разкривени дървета, и скалистите била, които ни обкръжаваха като пръстен на хоризонта. Изглеждаше като че кулата е направена от опушено стъкло. Погледът проникваше в дрезгавата дебелина на стените ѝ, а още по-навътре или се плискаше узрят мед, или се сгъстяваше и все не можеше да се сгъсти златист кехлибар. Светлината на върха на кулата угасна веднага след като кацнахме.

— Ако не възразявате, приятели — каза Поетът, — ще я нарека Кристално чудо. Много неща съм видял, но това е най-прекрасното съоръжение на света, уверявам ви. Обърнете внимание: дори планините са обградили това Чудо с каменна стена, за да го пазят от лошото време...

Пет дни правихме магии около вратата на кулата.

Физикът се предаде пръв. А вчера след обяд Кибернетикът щеше пак да върви при кулата, но изведенъж се спря и със злоба захвърли шифратора в тревата.

— Пас съм, капитане — промълви той пресипнало. — И логическата машина също е пас. Ние не можем да отворим тази глупашка кула.

„Лалугерите“, събрали се тридесетина парчета около нашата палатка-столова, засвиркаха дружно — насмешливо и пронизително.

— Марш оттука! — замахнах към тях с лазерния пистолет и те моментално се изпокриха в дупките си — все едно, че в земята потънаха. „Странни същества са тези «лалугери» — помислих за момент аз. — Жалко, че така и не се заехме с тях. Все нямахме време — Кристалното чудо ни ослепи, омагьоса ни. Дори това, че те имат наченки на примитивно мислене, разбрахме едва вчера. При това почти случайно. Биологът забелязал в действията им елементи на организираност и донесе електронния преводач. «Лалугерите» едно си знаят: «Това е чудо, чудо... Ние го пазим, тук са дупките ни. Високите си отидоха. Ние сме сами, сами... Ние не знаем да отваряме чудото... Ние го пазим. Може да го отвори Духът на Ключалката... Хи-хи-хи. Вие скоро ще изчезнете. Не е ли смешно.»“

— Какво пък — казах на Кибернетика. — Пас значи пас. Сам себе си не можеш да прескочиш...

И тръгнах сам към кулата.

Чак сега, като ме биха два пъти, почнах да разбирам, че при среща с Неизвестното поведението на хората е като на малко дете, което, видяло зад стъклото красива играчка, най-напред ще си разбие носа в прозрачната преграда и чак след това ще се замисли: как ли да достигне играчката без кръвопролитие? Чак сега... А тогава не му мислих много. Разгледах вратата още веднъж, пресметнах наум дебелината на полирраната плоча, отстъпих няколко крачки и натиснах спусъка на лазерния пистолет.

Какво стана след това — и досега не мога да разбера...

Сълнчевата нишка влезе лесно във веществото на вратата. На това място се появи и започна да расте червен мехур. Докато разбера какво става, той се спука изведнъж и насрещният пламък ме удари в лицето. Аз захвърлих пистолета, извиках: отначало не от болка, не, а от изненада и от внезапен, чужд, като че внущен ми страх. Огънят ме обхвана от главата до краката. Без да избирам пътя, хвърлих се в долината, към ручея. Спънах се. Нахлух като огнено кълбо в гъсталака ниски дървета, чиито филизи „лалугерите“ денем и нощем ядат с удоволствие. Нетърпима болка ме гонеше към водата. Виках като ранен звяр, люшках се в плитчината така, че едва не нагълтах вода, но не можах да угася ефимерния син пламък. „Това е краят!“ — ми мина отчаяна мисъл. Задъхвах се от болка. И тогава пламъкът изчезна от само себе си. Така внезапно, както се беше появил. Много чудно, нямах нито едно изгаряне по тялото, но въпреки това едва се движех. Изпълзях на брега, зарових лице в мокрия пясък. Чак след около час можах най-после да си повдигна главата.

Те всички стояха пред мене. Моите другари по космически пътешествия. Единадесет души.

— Да ти помогна ли? Да премахна болката? — попита докторът.
Поклатих отрицателно глава.

— Нека да те преболи наведнъж — каза Кибернетикът. — Вместо теб избрахме временен Администратор — Поета. Физикът се въздържа при гласуването. Обясни му, ако разбереш вината си по-рано.

Само Биологът не се сдържа и ми подхвърли гневно:
— Как можа? Да събъркаш ключа с меч.

нощта на шестия ден. биологът

Сърдя се и това чувство не ми дава да заспя. Сърдя се на себе си, на Капитана, на всички нас. Мъча се да разбера какво става с нас. Дали не оглупяхме всички? Откъде се взе тази изследователска страст? Такава безцеремонност по отношение на Чудото? Към Чудото, за среща с което толкова мечтаехме, заради която хората странствуват по всички достъпни ъгълчета на Вселената. Бедата навсярно е в това, че досега сме имали работа или с нежива материя и примитивни форми на живот, или с цивилизации-деца. Неживата изучавай, препарирай както искаш, децата възпитавай, помагай им. Липсва ни опит от общуване с равни, да не говоря за по-старши. Тепърва ни предстои да изучим космическата дипломация. Каква ти дипломация! Преди всичко трябва да се научим на обикновен тakt, на правилата на добрия тон.

... Все пак добре е, че избрахме за временен Администратор именно Поета. Той никога и за нищо не бърза, а и света вижда по-цялостно, хармонично. Поетите поне никога не са търсили същността на нещата с помощта на лазери и бързи протони... Благодарение на Земята! Там нечия мъдра глава е измислила в състава на звездните експедиции да влизат задължително освен специалистите и писатели, художници, композитори, философи. Първо, те винаги внасят в живота на екипажа така необходимата частица ирационалност, второ, могат да видят при една сложна ситуация това, което другите няма да видят.

... Време е за сън. Навсярно утре ще бъде тежък ден. Администраторът ще вземе някакво решение... Жалко, че знаем толкова малко за „лалугерите“. Та те са разумни! Разумни същества!

Трябва да поговоря за това утре с Администратора, да му обърна внимание...

... Жалко и за Капитана. Така или иначе летим заедно двадесет години. Обстоятелството, че той е човек на делото, а не дипломат, неведнъж е спасявало всички нас. Нас е спасявало, а него днес го унищожи като Капитан. И му причини болка...

отново утрото на шестия ден. поетът

Я чакай, чакай!... За какво си подсвирквала току-що „лалугерите“? Няколко пъти повториха, че ние скоро ще изчезнем. Как следва да се разбират думите на преводача? Нашето отлитане или... нашата гибел пророкуват тези странни пазачи на Кристалното чудо?

Още те казваха на Капитана, че не умелят да отварят кулата, това правел уж Духът на Ключалката... Стоп! А нима аз мога да отворя шлюза на нашия звездолет? Това се върши от сложно електронно устройство. Посредник между мен и механизма на ключалката. А аз знам само кода, паролата. При нас посредник е устройството, при тях — така наречения Дух на ключалката. Кой може да знае кода? Естествено — Пазачите! Нима не сме разбрали нещо толкова елементарно? Че понятието „пазачи“ трябва да има някакъв конкретен смисъл.

Скачам и се втурвам през глава към кулата.

— Кой иска бонбони, кой иска бонбони? — викам малките аборигени. Мълниеносно движение в тревата. Насядаха, скриха бонбоните зад бузите си.

— Вашият вожд е гаден и зъл — свиркат, оплакват се. — Заплашваше ни. Ама, че смешно!

— Ние го наказахме — казвам. — Той вече не е вожд.

— Хи-хи-хи. Него го наказа и Духът на Ключалката.

— Той, навярно, ни се сърди? — питам внимателно. — Духът, тоест.

— Ама, че смешно. Той не е жив.

— А какво пазите вие?

— Чудото. Чудото на Високите, които отидоха към звездите. Ама, че смешно, той не знае най-простото.

— Не зная най-простото — съгласявам се. — Аз дори не знам за какво Високите са оставили чудото? И какво представлява то?

— Хи-хи-хи! Те няма да ни повозят. Те не знаят най-най-простото. Това е хранилище, хранилище, хранилище.

Замирам. В очакване съм целият. Страхувам се да не изплаша птицата-истина с невнимателна дума. А тя е някъде наблизо, почти в ръцете ми.

— Аз не знам най-най-простото — казвам виновно. — Хранилище на какво? Какво има там?

— Там има всичко, всичко! — свирят възбудено „лалугерите“. — Смях и тъга, легенди, непонятни за нас неща...

Те свирят вече в хор, като се прекъсват един друг, но преводачът се бави, подбира адекватните понятия.

— Хранилище — повтаря той ясно. — Хранилище на разум... Неточно...

Пауза.

И изведнъж преводачът ме смайва с две думи, които в неговите „уста“ звучат така делнично:

— Галактическа библиотека... Осма в осмата стотица... Тоест с номер седемстотин и осем.

Бонбоните падат от ръцете ми. „Лалугерите“ — към тях. От вълнение ми се подгъват краката. Аз присядам, безсмислено милвам сребристия мъх на малките създания и повтарям:

— Хубавички мои, умнички... Пуснете ни. Поне за миг. Поне да погледнем!

— Ние не знаем да отваряме — свирят „лалугерите“.

„Не е това, не така трябва — измъчва ме неотстъпна мисъл. — Трябва по друг начин. Да се формулира по друг начин. Знаех как. Бях се сетил...“

И тук нужните думи идват сами.

— Помолете Духа на Ключалката — казвам със задавен от вълнение глас. — Нека да отвори. Моля ви!

Един от „лалугерите“ скача към кулата и като сяда, чука три пъти с лапичка по вратата. Вратата на Галактическата библиотека се разтваря.

отново врати

Тихата вечер пристъпва по най-меките в света треви. Светилото се е скрило току-що и всичко се потапя в златна дръмка. Всичко замира, искайки да отдъхне при резкия преход на деня към нощта. Иззад тъмносинята завеса на небето вече поглеждат любопитните очички на звездите.

— Блаженствуваме три дененощия — усмихна се Поета на Кибернетика, — а като че ли е минал само миг. Намерих една цветомузикална поема, къде разбирам, къде — не, но чувствувам какво прекрасно нещо е... Появява ми се остро желание да захвърля всичко, да се затворя в каютата и да пиша, да пиша. Толкова образи, толкова мисли имам сега. Необикновени. Нетърпеливи...

Кибернетикът се съгласява с мълчаливо кимане. Лицето му е смутено, в очите му има печал. Все още внимателно държи на коленете си своята „книжка“. Странна е тя. На вид е като всички, като милионите други — правilen шестостен с цвят на узрял мед. Но

когато след обяд я донесе от Библиотеката и поглади с пръсти една от стените (както ни обясниха пазачите, това е достатъчно за да се съживи всяка книга), случи се нещо неочеквано.

Отначало космонавтите чуха тъничък момичешки глас, който пееше старателно тъжна песничка на непознат език, но се прекъсна изведнъж при една висока нота. А в следващия миг иззад палатката на лабораторията... излезе самото момиче. Русокоса, почерняла от слънцето, с къса рокличка. Тя беше удивително красива и безгрижна и ако не беше чуждата за човешкото око невероятна пластичност на движенията ѝ, на цялото ѝ тяло, ако космонавтите не знаеха, че освен тях и „лалугерите“ на планетата няма жива душа, навярно биха повярвали в реалността на случилото се. Като видя хората, момичето прекъсна песента и се усмихна приветливо. След това отиде при Кибернетика, улови го за ръка (той изведнъж смъртно пребледня) и го поведе към ручея. По някакъв начин момичето веднага успокои непохватния великан, защото те вече разговаряха и очевидно се разбираха прекрасно — от ручея долетя звънкият смях на чужденката. Втрещени от учудване, колко свободно и дори игриво се държи момичето: влезе във водата, пръска Кибернетика, а той пристъпва от крак на крак на брега и се смее също като малко момче.

— Ако това наистина е holograma — намръщено се пошегува Физикът, — все пак на Кибернетика дяволски му провървя. Коя да е жива красавица бих сменил за такава holograma.

Изведнъж нещо изsviri и в гърба на момичето се заби тежка изкована стрела. Чужденката се пречупи в тънката си талия, Кибернетикът едва успя да подхване безжизненото тяло. Той наклони глава заплашително, хвърляйки погледи в търсене на врага. Космонавтите инстинктивно се хванаха за оръжието, обаче в следващия миг във водата падна златистият шестостен, който Кибернетикът държеше през цялото време в лявата си ръка... и всичко изчезна. По-точно, изчезна момичето. Разгневеният богатир стоеше на сред ручея и като полудял гледаше ръцете си, които току-що държаха, прегръщаха...

— Не разбирам — оплакваше се след това той на Биолога. — Е, нека да е holograma, призрак. Но откъде се взе тогава това усещане за материалност, телесност? Та аз я докосвах, държах я на ръце... Освен това... Поведението на героиня от книга е запограмирано в сюжета от

самия автор. Веднъж завинаги. Защо тогава тя дойде именно при мен, само на мен говореше някакви необикновени думи — побъркани, нежни... Обърни внимание, без преводач...

— Знаела е на кого — усмихна се Поетът.

— Наистина — съгласи се Биологът. — Тук всичко е странно. И непривично за нас. Спомнете си случая с Капитана... „Лалугерите“ му пъхнаха някакъв документален запис за пътешествие към съседната галактика... Какво, ти не знаеш ли? Навсякъде си го проспал, приятелю... Та ето. Капитанът „включи“ книжката си и... изчезна заедно с нея... Казват, че е било сутринта... Върна се след три часа — все едно, че от небето падна. Един слаб, с порасната брада. Представяте ли си? В началото мълчеше, а след това си призна: „Вие, както искате — вярвайте или не вярвайте, но аз... летях четири месеца. Мислех, че вече няма да ви заваря тук.“

— Не завиждам, обаче, на тези, които ще се занимават с тайните на Библиотеката — поклати Кибернетикът глава. — Ще трябва да внимават... Да не се побъркат случайно.

— Стига, приятели — Поетът полегна на тревата, мечтателно притвори очи. — Вие забравяте, че това е Галак-ти-че-ска библиотека. На Земята синтезът на изкуствата тепърва се заражда, а вече усвоихме стереофонията на звука и цветовете, холографното кино, по време на представление нелошо имитираме палитра от аромати, климатични условия. А по-старшите... По-старшите цивилизации сигурно отдавна са овладели и приската трансляция на образи и чувства в мозъка, и материализирането за тях не е проблем. Момичето? Незапограмираното му съзнателно поведение? Кой знае... Възможно е техните писатели да не използват сюжети и по такъв начин да не програмират съдбата на своите герои, а? Да моделират само образа, характера, тоест личността, а течението на събитията да се определя от самото прочитане.

— Какво пък — каза Биологът, — прилична хипотеза. И все пак — личността... Нима това е реално?

Покрай разговора космонавтите не забелязват, че бързо се здравча, разпръскват се искри от звезди. Ветрецът донася първата прохлада. Ниски вълни люлеят тревното море. От време на време от тях се показва главичката на някой „лалугер“ и тогава изглежда, че последните плувци бързат към брега. Потопи се, изплува. Свирне

нещо насмешливо — и из тревата се понася бързо цъкане. Ех, че са безгрижни тази деца на разума! И извънредно присмехулни.

— Хайде да спим — извиква Поета на Физика, погледнал за миг в кулата. — Ти едва се държиш на крака. Много се увлякохме в четене всички...

Той обикаля още веднъж сложните спирални плетеници от клетки, в които се съхраняват милионите шестостени на „книгите“ и се спира пред вратата, зад която се намира вторият етаж на Библиотеката.

„Пак врати! — Гняв изпъльва Физика и той е готов в този миг да се нахвърли с юмруци върху прозрачната плоча. — Колко прегради могат да се издигнат на пътя към знанията! Колко?! Сигурно Капитанът е прав. Честна дума.“

Тъжно и болно му е. „Момчетата тържествуват — пуснаха ни в Галактическата библиотека, а какво има за радване? На първия етаж както стана ясно, са събрани записи от образи. Художествена литература, с други думи. И още «ключови» записи, тоест различни буквари и учебници. За нас и за такива като нас. Че да се учим да четем. ... Останалите девет етажа са за нас недостъпни, затворени. Именно там се съхраняват истинските знания. За същността на времето и пространството, за тайните на материята, за...“

От тъжните мисли боли глава. Физикът рязко се обръща и без да гледа златистите плетеници от клетки, отива към изхода. Навън спира за минута, вглежда се в непознатото небе. Чужди звезди, чужди тайни... На колана му забръмчава кутийката на преводача. На два гласа. Какво ли значи това? Ясно... значи „лалугерите“ също не спят:

- Скоро ще изчезнат. Много скоро.
- Време им е вече. Утре сутринта. Така е било винаги.
- Утре няма да ги има. Те няма да ни повозят...
- Ами ако изведнъж?

ОПЕРАЦИЯ „СПАСЯВАНЕ“

... На зазоряване земята се затресе. Пластмасовата спална палатка, привързана към почвата с титанови „котви“, бе откъсната в първия миг. Тя се изтърколи в гъсталака дребни дървета в долината, сънените хора бяха захвърлени на различни страни, а след това — в общ куп. Подземните тласъци следваха един след друг.

— Без паника! — заповяда Поетът, като си спомни своите задължения на Администратор. Който е най-близо — да отвори изхода. Капитанът и Щурманът — веднага към кораба! Готови за старт!

Най-накрая се измъкнаха от палатката и се заоглеждаха наоколо. Гледат — и притварят очи. Защото накъдето и да погледнеш, адски отблясъци подпират ниското небе, а до ивицата скална стена бавно се разстила ослепително бяла река лава. Без шум и без дим. Далечните кратери не бълват огън, не изстрелят вулканични бомби. На хоризонта огнената река се разлива удивително тихо, а затова още по-страшно. Потокът магма обгради космонавтите от всички страни и не беше особено трудно да се досетят: намираха се на „остров“...

— Ситуация! — възклика Кибернетикът.

След нова серия мощни трусове погледите на хората неволно се спряха на златистата кула на Кристалното чудо. Кулата стоеше неподвижно. Трусовете като че ли я заобикаляха и дори отблясъците се губеха безследно в тайнствената дълбочина на хранилището на галактически знания. Кулата си оставаше кула. Равновесието ѝ навсярно се осигуряваше от някакви специални устройства. Тя стоеше като паметник на объркаността на хората и тревожното суетене на „лалугерите“.

— Спуснете аварийните стълби — нареди Поетът на Кибернетика. — И отворете всички товарни сектори. Вие — обърна се към Биолога, — обяснете на „лалугерите“ незабавно да се скрият в кораба. Незабавно! Най-напред товарете децата.

След минута в бронята на звездолета се отвориха шест огромни люка, транспортно-подемните ленти се спуснаха на тревата.

— Ама, че смешно — весело си подсвиркваха „лалугерите“. — Най-накрая ще се повозим.

— В небето! В небето!

— Разходка! Най-после разходка!

— Толкова са противни — почти нямат коса! Но и от тях ще има полза.

— Хи-хи-хи — радваха се „лалугерите“. — Сетиха се все пак да ни повозят...

Безгрижните аборигени на тълпа се качваха по аварийните стълби. Свиреха, цъкаха с езичета, бълскаха се, трополяха с малките си лапички. Децата също бързаха към транспортните ленти, но почти не

им обръщаха внимание: избутваха ги настрана, хапеха ги по гривите. Като видя това, Капитанът изпадна в ярост.

— Къде си се засилил? — викна той на един тълст „пазач“, хвана за козината още двама от най-нетърпеливите. — Каза ви се: най-напред децата.

Пръстенът от вулканичен огън се свиваше. Делово, без грохот и дим. Само по копринената трева пробягваха езиците на огъня, а заревото изпълни цялото небе. Польхът на вятъра донесе първия горещ допир на разгневената стихия.

От кулата на Библиотеката дотича Физикът. Запъхтян, разгорещен, с цяла купчина „книги“, увити в прозрачната материя на дъждобрана. Погледът му се спря на тълпата „лалугери“, които товарните стълби всмукваха в трюмовете на звездолета. Лицето на Физика се измени.

— Боже мой! — изпъшка той. Ръцете му неволно се отпуснаха и златистите шестостени се посипаха на земята. — Какво правите вие? Или аз не съм с ума си, или пък вие. Какво правите? Това е сляп, фалшив хуманизъм. Какво правите вие? Имаме още половин час, можем да спасим поне част от записите. Всеки от тях струва колкото десетилетия от нашата еволюция, еволюцията на разума. Какво правите, приятели?! Зад нас стоят двадесет и седем милиарда хора със своите търсения, неуспехи, със своите мъки по пътищата към познанието. А вие спасявате тъпи същества, почти животни, които знаят само да ядат и да се присмиват. Опомнете се, приятели!

Всички разговори се прекъснаха. Космонавтите гледаха Физика, като че е луд.

— Я чуй, ти! — Поетът не криеше презрението си. — Стига паника! И запомни — хуманизът никога не е сляп. Тебе сега те ръководи бездушният рационализъм, който веднага е пресметнал кое е по-изгодно да се спасява — тази ранна цивилизация или съкровищата на Галактическата библиотека. Сляп е не нашия хуманизъм, а твоето желание да се добият чуждите знания. На всяка цена... Помагай на евакуацията! И се засрами!

Почвата потрепери отново. За първи път от началото на катастрофата откъм скалите, където течеше огнената река, се донесе глух грохот. „Лалугерите“ засвиркаха дружно, лапичките им затрополяха по-живо по движещите се транспортни ленти.

— Спорът е безсмислен — библиотеката, знанията — Биологът се обръща към Поета, но гледаше само към намръщения Физик. — Аз съм сигурен, че стопаните на Галактическата библиотека са се погрижили за безопасността ѝ. Най-малкото, тези трусове никак не засегнаха Кристалното чудо.

— Вие какво, утешавате ли го? — Кибернетикът насмешливо погледна Физика. — По дяволите библиотеката! Сега вие ще кажете още че, ето на, Кристалното чудо не е единствено по рода си, те са стотици, значи не е лошо да спасим малката неповторима цивилизация. Такъв хуманизъм с добре обезпечен тил не ми харесва. А ако всичко беше иначе? Ако знаехме, че и Библиотеката е единствена във Вселената? Тогава излиза, нека дребосъчетата да изгорят живи?

— Стига спорихте — уморено каза Поетът. — Никаква алтернатива няма и не може да има за нас. Дайте по-добре да побързаме с евакуацията! Тук скоро ще стане горещо за дискусии.

— Браво! — вървейки подвикна Кибернетикът на Физика. — Викай им по-силно. Сега ти си сърдит — и те се страхуват от тебе.

— Ама, че нахалници! — като си взема дъх, мърмори Поетът. — Намериха време да играят на криеница...

Космонавтите гонеха от Библиотеката последните „лалугери“, които, вместо да се скрият в звездолета, весело играеха на гоненица.

— Те не разбират играта — свирят ли, свирят.

— Ама, че смешно. Големият огън ги изплаши.

— Хи-хи-хи. Толкова са тромави. Вижте колко смешно бяга онзи...

— Това е Лошият. Той искаше да вземе знания.

— Той ни обиждаше.

— Бягайте, бягайте от него!

Тих тропот по всички ъгли на кулата. Познатото бързо цъкане, което означава смях, игра, подигравка.

— Обяснете им най-после, че нямаме време — обърна се Поетът към Биолога. — Намериха време за игра. Всички на кораба!

Отново изгърмя. Подземният трус отмина Кристалното чудо, но сигурно се усети около звездолета — чуха се възбудени гласове.

— На кораба, на кораба — засвириха „лалугерите“.

— Разходка. Всички на разходка.

— Към небето, към небето...

Кибернетикът все пак не издържа, спря се пред шестия „рафт“. Там беше неговата странна „книга“, подарила му кратката, неразбранотрагична среща с това толкова земно момиче. Какво беше това, какво? Призрак, холограма или неговият материализирал се идеал? Неговата мечта, уловена от шестостенния детектор на мислите и чувствата и изтъкана от атоми, облечена в плът от него. Ако това не е така, то защо сърцето го боли и плаче, защо не иска да се раздели с тази странна „книга“?

Той протегна ръка към „рафта“, но почти веднага се отказа да вземе златистия шестостен.

— Не, не — реши той. — По-късно, после. Когато долетим отново и научим всичко, разберем същността на чудесата. Аз не съм готов още... Може би именно моето недоверие, подсъзнателен мистичен страх, които не ме напуснаха по време на разговора с момичето, се материализираха в онази желязна стрела?...

Покрай тези мисли Кибернетикът дори не чу, че при него се приближиха другарите му.

— Едвам вкарахме „лалугерите“ на кораба, сега пък ти пропадна — каза Поетът с упрек. — Да побързаме!

И изведнъж всички като че се вкамениха.

Медните плетеници на клетките се изпълниха с алена светлина, във въздуха на Библиотеката премина леко движение и вратата, която препречваше горните етажи, се отвори.

— Те какво — изdevателствуваат над нас? — прошепна озадачено Кибернетикът. Той поглеждаше с недоумение ту лицата на другарите си, ту гостоприемно отворената врата.

Физикът се дръпна някак злобно, обърна се рязко и тръгна към кораба, който вече бе запалил стартовите си светлини.

Te не знаеха, че ще се върнат тук отново буквально след половин час. Веднага след като с учудване видят на екраните на кораба, че изведнъж изригването се е прекратило, лава няма изобщо, а Кристалното чудо е цяло и невредимо и на върха му отново сияе зелената светлина.

Защото не мина и минута след старта на земния звездолет и кристалният мозък — разпоредител на Галактическата библиотека

№ 708 — подаде на изпълнителните си устройства нова команда. Имитацията на разтопена магма бързо-бързо се прибра в подземните си скривалища, а най-меката на света трева се изправи, все едно, че не е горяла току-що с ярък пламък. Стандартният тест за определяне нивото на нравствена зрялост на предполагаемите читатели бе проведен точно по програмата и до край.

Що се отнася до безгрижността на „лалугерите“ и известната непочтеност в тяхното поведение, то това е тема за друг разговор. Ще кажем само: ако вече много пъти ти се налага да се возиш на чужди звездолети и знаеш сценария на „спектакъла“ наизуст, то поредната разходка в небето ще бъде за тебе именно разходка — и нищо повече.

Когато „лалугерите“ все пак оставаха сред несъществуващите пламъци, причини за веселие също имаше достатъчно. Нима, например, не е смешно — да знаеш със сигурност, че „книгите“, набързо натрупани в трюмовете на звездолета-беглец непременно ще изчезнат, превръщайки се в тънка златиста пепел?

Разказът е публикуван в списание „Космос“, брой 2 от 1982 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на **Моята библиотека** и нейните всеотдайни помощници.

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.